

Alfons Maria Mucha

(24. července 1860 Ivančice – 14. července 1939 Praha)

Úroveň C – pracovní list žáci

I. Muchovy umělecké začátky, plakátová tvorba

Mladý Alfons Mucha studoval umění v Mnichově a v Paříži. Poté co přestal být finančně podporován hrabětem Egonem Khuen-Belassim, musel skončit se studiem a začít se živit vlastním uměním. To nebylo v Paříži pro celkem neznámého moravského malíře jednoduché. Mucha dělal, co mohl, ilustroval knihy a články v časopisech, vyučoval malbě. V roce 1894 ale nastal zlom - Mucha dostal zakázku na plakát pro divadlo „Théâtre de la Renaissance“. Plakát znázorňoval tehdy velmi slavnou herečku Sarah Bernhardt v divadelní hře Gismonda. Sarah Bernhardt byla návrhem tak nadšena, že okamžitě Muchovi nabídla smlouvu na dalších 6 let. Z Muchy se téměř přes noc stal světově známý malíř.

A.

a)

Prohlédni si následující fotografii – pohled z okna Muchova bytu během jeho studií v Mnichově. Popiš, jak se liší vzhled tehdejší města od toho dnešního.

Zdroj: View from the Window of Mucha's Apartment, near Amalienstrasse, Munich. 1886. © J. Paul Getty Trust. <http://www.getty.edu/art/collection> [15. 12.2014].

b)

- Prohlédni si dva následující plakáty. Jeden byl vytvořen v roce 1894 Alfonsem Muchou, druhý jeho francouzským kolegou, malířem a známým tvůrcem plakátů Jules Chéretem v roce 1889. Jaký je mezi nimi zásadní rozdíl? Věnuj pozornost detailům.

Rozměr originálu 216 x 74,2 cm

Rozměr originálu 84 x 61 cm

Zdroj: wikiart.org [15. 12. 2014].

c) Článek ve francouzském časopise „Revue Illustrée“, červenec 1899; A. Mucha a jeho dílo byli hlavním tématem tohoto čísla.

(...) Jednu chvíli se zdálo, v době, kdy Chéret pokrýval svými plakáty zdi [města, pozn. autora], jedním krásnějším než druhým, že nikdo nemůže vedle něj vystavovat v „Salonu Ulice“. Měli jsme dokonce obavu, že toho dne, kdy se (...) Mistr začne věnovat (...) dekorativní malbě interiérů, na naše domy padne smutek. (...) A vida! Přišel další, který uměl zaujmout jeho místo a vydobýt si souhlas uspěchaného a náročného kolemjdoucího; Mucha triumfoval tam, kde se úspěch dál nemožný. (...) Kdo by neznal nádherné plakáty, kterými Mucha zaplavil a dále zaplavuje svět? Litografie z dílny Champenois zachovaly Mistrovým pastelovým barvám jejich oslnivý lesk, je to triumf hedvábí a zlata (...).

Zdroj: Doucet, Jérôme. A. Mucha. Reproduction d'affiches et de panneaux décoratifs. In: *Revue Illustrée*. Paris: Ludovic Baschet éditeur, 1899, roč. 14, č. 15, s. 15. Přeloženo.

- *Co myslíš, že znamená pojem „Salon Ulice“?*
- *V článku se mluví o dvou Mistrech. Kdo jimi jsou?*
- *Jak bylo Muchovo dílo vnímáno?*

d) Článek v americkém deníku „The Sun“ (New York), 10. dubna 1904 (výňatek)

[O Muchově stylu] Nic, co se nacházelo v přírodě, neuniklo rychlému oku a hbité tužce – květiny, plody, zvířata, hmyz, ryby, vše bylo přizváno do hry. (...) Vzal do ruky kapradinu a z vějířovitého listu se zrodila delikátní krajka. Řada brouků vytvořila další krajce podobný vzor. (...) „Přírodu neustále studuji“, řekl Mucha, „neustále“. [Příroda] (...) je plná podnětů.

Zdroj: A chat with M. Mucha. Opinions and work of a Paris Artist. *The Sun (New York)*, April 10, 1904, p. 9. Přeloženo.

- *S jakými motivy Mucha pracoval a co on sám říká o své inspiraci?*
- *Podívej se na následující plakát. Jak se jmenuje a kdy jej Mucha vytvořil?*
- *Najdi na plakátu co nejvíce motivů, které ilustrují obsah právě přečteného úryvku z novinového článku. Vypiš je.*

Zdroj: Mucha, A. Zodiac. 1896. wikiart.org [15. 12. 2014].

B.

Na počátku 20. století (v roce 1902 a 1905) Mucha koncipoval a vydal dvě knihy „Documents décoratifs“ a „Figures décoratives“, které byly zamýšleny jako předlohy a vysvětlení toho, jak vytvářet secesní ornamenty a jak přenést tento styl do zobrazení postav. Oba soubory velkých skic se vzápětí staly nejvyhledávanějšími učebnicemi secesního stylu, podle kterých se vyučovalo v Evropě i ve Spojených Státech.

Zdroj: Mucha, A. *Documents décoratifs*, 1902. Plate 24. common.wikimedia.org [15. 12. 2014].

- *Nech se inspirovat Muchovým dílem - na prázdné místo vedle zobrazeného dokumentu č. 24 Muchových „Documents décoratifs“ (jedná se o koukol polní) se pokus Muchovu kresbu nebo její část reprodukovat. Pro větší rozlišení je možno se podívat na tento dokument na internetu: [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5a/Alfons Mucha - Documents d%C3%A9coratifs - 24.JPG](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5a/Alfons_Mucha_-_Documents_d%C3%A9coratifs_-_24.JPG) [15. 12. 2014].*

- *Dotvoř Muchovu předlohu na kalendář. Všímej si při své výtvarné práci jednotlivých detailů, které charakterizují Muchův styl.*

Zdroj: © Mucha Trust. <http://www.muchafoundation.org/> [15. 12. 2014].

II. Paříž, rok 1897 – první samostatné výstavy

První dvě Muchovy samostatné výstavy se uskutečnily v Paříži nejdříve v „Galérie de la Bodinière“ a ještě v téže roce v „Salon des Cent“. Přinesly mu obrovský úspěch, noviny psaly o tom, „že Mucha dobyl svět“. Hned poté se konaly další výstavy v Topičově salónu v Praze, ve Vídni....

Alfons Mucha požádal Sarah Bernhardt, aby jej v katalogu výstavy v „Galérie de la Bodinière“ představila pařížskému publiku. Sarah mu odpověděla (a její odpověď pak byla v katalogu otištěna):

Drahý Mucho. Žádáte mě, abych Vás představila pařížské veřejnosti. (...) řiďte se mou radou, (...), vystavte svá díla. Budou mluvit za Vás, znám své drahé pařížské obecnstvo. Jemnost Vaší kresby, originalita Vašich kompozic, obdivuhodný kolorit vašich plakátů a vašich obrazů, to vše je okouzlí, a po výstavě vám předpovídám slávu (...).

Zdroj: Mucha, Jiří. *Alfons Mucha*. Eminent. 1999, s. 154.

- *Co Sarah Bernhardt Muchovi doporučuje?*
- *O čem je přesvědčena?*

Zdroj: www.muchafoundation.org [15. 12. 2014]

III. Alfons Mucha v USA. Slovanská epopej.

Na počátku 20. století byl Alfons Mucha světově uznávaným a vyhledávaným umělcem. On sám ale nebyl úplně spokojený, toužil po realizaci svého snu: Slovanské epopeje. Byl přesvědčený, že pouze ve Spojených státech se mu podaří dostatečně rychle získat prostředky na jeho realizaci. Poprvé se na americký kontinent vydal v roce 1904, sedmou a poslední cestu Mucha uskutečnil v roce 1921. Mucha pobýval v New Yorku, později i v Chicagu. V obou městech i vyučoval. Do bohaté newyorské společnosti jej uvedla pařížská baronka Lenora Rothschildová. Díky ní získal A. Mucha svoji první zakázku: portrét paní Wismann.

A.

Článek v americkém deníku „The Sun“ (New York), 10. dubna 1904 (výňatek)

(...) Uprostřed místnosti stál, na velkém malířském stojanu, portrét paní Wismannové (...). Tvář a šaty vypadaly, jako kdyby se na nich odráželo mihotavé světlo plamenů. (...) „Obraz bude zavěšený nad krbovou římsou a bude to vypadat, že to zvláštní světlo vytvořil hořící oheň pod ním“, řekl umělec. (...)

Zdroj: A chat with M. Mucha. Opinions and work of a Paris Artist. *The Sun* (New York), April 10, 1904, p. 9. Přeloženo.

- *Všimni si, kdy článek vyšel. Porovnej s informacemi v rámečku. Co z toho vyplývá?*
- *Myslíš, že byl portrét věrný (dobře namalovaný)? Z čeho tak usuzuješ?*

Zdroj: Portrait of Mrs. Wismann. Oil. New York. 1904. In: Mucha, J. *Alphonse Mucha: The Master of Art Nouveau*. Prague: Artia, 1966, s. 200.

B.

Stejně tak jako Paříž přinesla Muchovi osudové setkání s herečkou Sarah Bernhardt, které odstartovalo jeho uměleckou kariéru, i ve Spojených státech se Mucha seznámil s člověkem, který změnil jeho malířskou dráhu. Byl to bohatý podnikatel a mecenáš Charles Richard Crane.

a) Mucha o tomto setkání píše v dopise svému příteli, historiku a profesoru na Karlově univerzitě, Čenku Zíbrtovi. Rok 1919.

V Americe zaujal se mou myšlenkou můj (...) přítel Charles Richard Crane a svým obdivuhodným pochopením a svým finančním přispěním uspil značně provedení této práce. Ujednali jsme (...), že Slovanská epopej bude obsahovat dvacet obrazů z dějin všeho Slovanstva a že po ukončení budou obrazy tyto dány darem hlavnímu městu Praze. Od roku 1911 pracuji na díle a dokončil jsem do této chvíle 11 pláten (...).

Zdroj: Dr. Zíbrt, Čeněk. Slovanská epopej původem Amerického slovanského sdružení. In: *Osvěta*. Praha: Nakladatelství Otto, s.r.o., 1921, roč. 51, číslo 6, s. 336. (Původní zdroj: Srov. *Denní Hlasatel*, Chicago: 1920, 16. září).

- *Proč setkání s Ch. R. Cranem změnilo Muchovi život? Co mu Ch. R. Crane slíbil a za jakých podmínek?*
- *Myslíš, že byla Muchova práce na Slovanské epopeji náročná? Z čeho tak soudíš? Vyjdi z textu článku.*
- *Podívej se na následující fotografii A. Muchy v sále pražského Klementina, kde byla její část v roce 1919 poprvé vystavena, aby sis udělal představu, jaká byla velikost jednotlivých obrazů Slovanské epopeje a jak tedy bylo pravděpodobně náročné je vytvořit.*

Zdroj: Mucha s vystavenými plátny v Klementinu. 1919. © Mucha Trust. <http://www.muchafoundation.org/> [15. 12. 2014].

Další výstavy Slovanské epopeje, konkrétně pěti dokončených pláten, se konaly právě na území USA: první v roce 1920 v Art Institute of Chicago.

b) Dopis A. Muchy svému švagrovi Zdeňku Chytilovi o Art Institute of Chicago, výňatek. Rok 1920.

Ještě slovíčko o Art Institute v Chicagu. Je to bezesporu největší středisko amerického (...) uměleckého života. Budova (...) je největší ve Spojených Státech. Je to ideálně založená akademie umění. (...) kde jako v úlu hemží se žáci v počtu až 5000. Letos, po válce je jich o několik set méně. Ale po celá jiná léta počet málokdy klesl pod 5000. Tam před 10 lety jsem přednášel v amphyteatru (na přednášky) před studentstvem – na 3000 žáků. Tam mne dobře všichni znali a těšili se na mou výstavu, která je svým obsahem i svou hodnotou překvapila. Byl to v Chicagu neobyčejný úspěch.

Zdroj: Památník národního písemnictví. Fond Mucha Alfons. *Mucha Alfons Chytilovi Zdeňkovi*. Ručně psaný dopis, s. 5. Přepis.

- *Jaký je Muchův názor na chicagský Art Institute? Co o něm říká? Jak hodnotí svoji výstavu?*
- *Existuje The Art Institute of Chicago ještě dnes? Pracuj s internetem.*

c) Bankéř J. F. Štěpina A. Muchovi 11. července 1920 o přijetí díla Slovanské epopeje americkým publikem a o jejím významu.

(...) Na cestě z domova do kanceláře jsem se každý den kolem půl jedenácté hodiny ranní stavěl v obrazárně, bych mohl pozorovati počet návštěvníků a sledovati dojem, jež vaše věhlasná díla činila. Byl jsem velice mile překvapen. Návštěva každý den byla obrovská, v Americe nevídaná, neslýchaná. (...) Obrazy Vaše vykonaly a konají neocenitelnou službu pro naši drahou českou vlast a pro šíření známostí o minulosti a přítomnosti všeho Slovanstva v Americe. Každý Čech, každý Slovák ba každý Slovan Vám musí býti povděčen za Vaši obrovskou práci (...) tvořící (...) zázraky a divy s pohádkovitou krásou (...).

Zdroj: Dr. Zíbrt, Čeněk. Slovanská epopej původem Amerického slovanského sdružení. In: *Osvěta*. Praha: Nakladatelství Otto, s.r.o., 1921, roč. 51, číslo 6, s. 341.

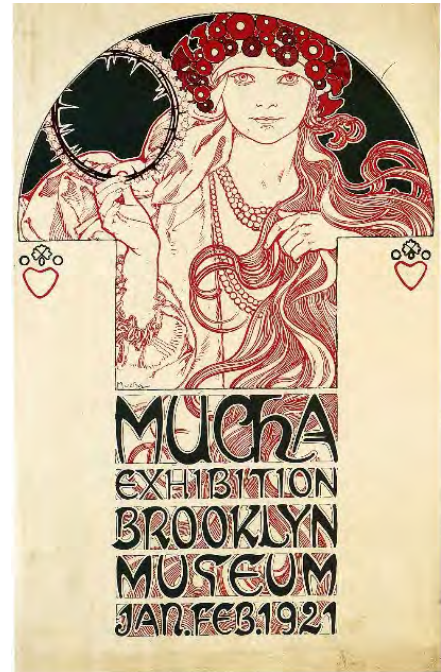
- *Jak reagovalo americké publikum na Muchovu výstavu? Jaký další význam, dle J. F. Štěpiny, tato výstava měla?*

Druhým místem ve Spojených Státech, kde byla Slovanská epopej na počátku roku 1921 vystavena, bylo Brooklyn Museum.

d) Dopis A. Muchy svému švagrovi Zdeňku Chytilovi o Brooklyn Museum, výňatek. Rok 1920.

(...) v prosinci nebo lednu měla být ta hlavní výstava v Brooklynu, tj. v New Yorku. O postavení muzea Brooklynského dlužno poznamenat, že je to jediná důstojná místnost uměleckého významu v New Yorku (Brooklyn je totiž taky New York). Budova muzea je impozantní a ohromné sály uvnitř mohou pojmut i ty největší díla – a tam taky jediné mohly najít místo mé obrazy. Jinde to bylo buď malé nebo špatně osvětlené (...).

Zdroj: Památník národního písemnictví. Fond Mucha Alfons. *Mucha Alfons Chytilovi Zdeňkovi*. Ručně psaný dopis, s. 3–4. Přepis.

Zdroj: Mucha, A. *Poster for the Brooklyn Exhibition*. 1921. www.wikiart.org [15. 12. 2014].

- *Byl A. Mucha s výběrem výstavního prostoru spokojený? Proč?*
- *Mucha ve svém dopise zmiňuje, že „Brooklyn je totiž také New York“. Jak je tomu dnes? Podívej se na mapu. Zároveň na internetu zjisti, zda brooklynské muzeum stále existuje.*

e) Seznam se se Slovanskou epopejí a stylem Muchovy práce na ní.

- *Na této fotografii pózuje Mucha sám pro jeden z výjevů Slovanské epopeje, respektive stojí modelem pro ztvárnění jedné historické osobnosti. Jaké? Porovnej s obrazem číslo 8 Slovanské epopeje. Najdi na internetu, jak se jmenuje. Napoví Ti také fotografie pomníku na konci další stránky. Víš, kde se nachází?*

Zdroj Muchovy fotografie a obrazu č. 8 Slovanské epopeje: © Mucha Trust. <http://www.muchafoundation.org/> [15. 12. 2014].

Zdroj barevné fotografie: www.wikipedia.org. [15. 12. 2014].

IV. Alfons Mucha – vlastenec

a) **Dopisem bankéři J. F. Štěpínovi o jeho daru na bazar Svobody, pořádaný v Chicagu ve prospěch vdov a sirotků po padlých československých legionářích, výňatek, rok 1920.**

(...) Udělal jsem našim legionářům na (...) vydražení ve prospěch vdov po padlých malou kresbu, kterou jim posílám. Je to znak, český lev, ve způsobě bojovníka, jací byli naši lvi legionáři. Obrázek mohou ve svůj prospěch vydražiti, rád bych co nejvýše (...) Přeji podniku jejich mnoho pochopení, mnoho zdaru a velký výtěžek pro krásný účel, který jste si vybrali. (...)

Zdroj: Dr. Zíbrt, Čeněk. Slovanská epopej původem Amerického slovanského sdružení. In: *Osvěta*. Praha: Nakladatelství Otto, s.r.o., 1921, roč. 51, číslo 6, s. 342. (Srov. Hlasatel, Chicago, 1920, 16. září).

Obraz znázorňoval stříbrného orla, jak v heroickém postoji rozpřáhá spáry na obranu vlasti. A v hlavě lva druhý lev – československý legionář mužných rysů a smělého (...) hledu. Nadšení legionářů z obrazu líčil chicagský časopis Svornost, dne 23. září 1920.

Zdroj: Srov. Dr. Zíbrt, Čeněk. Slovanská epopej původem Amerického slovanského sdružení. In: *Osvěta*. Praha: Nakladatelství Otto, s.r.o., 1921, roč. 51, číslo 6, s. 342.

- *Co z článku usuzuješ o Muchově vztahu k Československu?*
- *Všimni si, kde byly původní články publikovány. Myslíš, že vyšly v češtině? Co z toho usuzuješ?*

b) **O Muchově vztahu k jeho rodné zemi: Marie Muchová v roce 1950 zástupcům města Moravský Krumlov, u příležitosti plánovaného stěhování Slovanské epopeje do tamního zámku. Výňatek.**

(...) jak jsem šťastna, že právě Morava to bude, která bude hostit dílo svého syna, který nikdy ve světě, obklopen slávou, nezapomněl na svůj rodný kraj, nikdy nepřijal nabídky čestného občanství v cizině, věren své Moravě (...).

Dopis od Marie Muchové, manželky A. Muchy, z 28. 3. 1950 v Praze, určený představitelům Moravského Krumlova. Originál dopisu je vystaven na balkoně zámecké kaple. Otištěno v: Pokorná, Irena. *Slovanská epopej Alfonse M. Muchy v Moravském Krumlově*. Bakalářská práce. Ústav archeologie a muzeologie. FFMU. Brno. 2009.

- *Stručně vlastními slovy napiš, co z dopisu vyplývá.*

Alfonsi Muchovi na jeho nové vlasti – Československu – záleželo, vytvořil pro ni zdarma návrhy na nové poštovní známky a bankovky.

Zdroj: poststamps.wz.cz [15. 12. 2014].

- *Proč myslíš, že si A. Mucha pro svůj návrh vybral právě toto panorama?*

Mucha navrhl několik bankovek. Mezi nejpopulárnější patřila jeho stokruna z roku 1919. Na jejím líci malíř použil obraz „Slovanské kněžny“, který původně vytvořil v roce 1907 pro reklamní plakát pojišťovny Slávie. Modelem mu stála Josephine Crane Bradshaw, dcera Muchova mecenáše Ch. R. Cranea. Na rubové straně byly vyobrazeny Hradčany a medailony dvou dívek. Bankovka byla zároveň jednou z nejpádělanějších.

Poslední bankovkou, kterou Mucha vytvořil, byla padesátikoruna. Ta byla dána do oběhu v roce 1931 a byla považována za výtvarně nejdokonalejší předválečnou bankovku. Modelem pro dívčí motiv mu byla dcera Jaroslava.

Zdroj: Muzeum v Ivančicích. <http://ivancice.muzeumbrnenska.cz/> [15. 12. 2014].

Alfons Maria Mucha (24. července 1860 Ivančice – 14. července 1939 Praha)

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2014.